

TOVĂRĂȘIA

Foaie economică, care cuprinde tot felul de povețe despre formarea și conducerea tovărășiilor economice.

Foaia oficioasă a „Reuniunii proprietarilor de vite din Orăștie”, care face asigurarea vitelor.

— Sfaturi pentru agricultură, meserii și negoț, și îndrumări pentru valorizarea produselor economice —

Adaus economic la „LIBERTATEA”.

Apare tot a doua săptămână, Jola.

Intomită de VAS. C. OSVADĂ

Inviere...

Cea mai înălțătoare jertfă ce s'a adus vreodată pentru credință și pentru dragostea față de oameni — a fost și va rămâne în șirul nesfârșit de veacuri: restignirea și moartea pe cruce a Mîntuitorului nostru Isus Christos.

În același timp însă învingerea credinței și a dragostei nici odată n'a fost și nu va fi sărbătorită mai mareț decît prin *invierea* de a treia zi a Mîntuitorului nostru.

Propovăduindu-ni-s'a nouă, oamenilor păcătoși și prea slabi, prin această minunată arătare, că pentru credință și dragoste, moartea pe moarte calcă și nici jertfa vieții nu e prea mare pentru învingerea credinței și a dragostei nefățărâte.

Arătarea sfîntă însă a fost înainte cu peste 19 veacuri... Și în scurgerea vremilor dragostea noastră s'a micit și credința noastră prea adese dureroase clătănări a îndurat. Și azi pentru credință șovăitoare, așternem ramura de măslin la picioarele celui ce e dator sufletului său, să păzească credința.

Și azi cîntăm Osanele dragostii înguste, și dragostii mincinoase candela admirației aprindem.

Darnădejile noastre de mai bine le sălășluim și azi, în pragul praznicului mare — în casele și în colibe satelor noastre, mai curate în dragoste și mai tari în credință decît toate palatele și cumineniile orașelor.

La voi, cinstiți muncitori ai gliei, la voi obidiți străduitori pe brezdele strămoșestilor noastre țarine — aleargă și acum, ca și de alte dăți, gîndul și nădejdea noastră întregă.

Din faptele Voastre simțim, că ne înțelegeți chemarea, din sfaturile ce ne cereți știm, că doriți înaintarea, și dacă până acum nu Vă vedem încă

înșiruiți pe toți, în linii de bătaie pentru lupta năpraznică, ce să dă pe cîmpul pâinii — știm că nu e vina voastră. Prea ați fost tîrîți pe toate cărările, în care voi ați dat numai munca și din sudoarea feții voastre ați dospit pâinea albă — pe masa altora!

E firesc, că acum, cînd greul vieții Vă apasă și mai năpraznic, să nu porniți după întîia chemare. Căci frica Vă paște, că de nou ve-ți frămîntă pâinea albă — pentru alții.

Incetul cu incetul însă, ochii vostri plîngători și cumînți — deslușesc tot mai limpede cărările, în care ve-ți putea frămînta pâinea albă — pentru voi și pentru copiii vostri.

Razele de lumină, ce să revarsă în vremea din urmă peste satele noastre, știm că Vă nutresc dorul rînduirii muncii și întruparea desăvîrșită a întovărășirii capitalului de forțe și de bani. Căci începeți să Vă încredințați, mic și mare, că în năpraznica luptă pentru traiu, ce trebuie să o purtăm azi, numai lucrarea împreună, numai întovărășirea ne poate da arma învingătoare.

Și tovărășiile au la temelie cea mai desăvîrșită dragoste, și credința în izbîndă e steagul sub care ne înșiruim în liniile bătăliei.

De ne-or bate cu pietri, dacă ne vor țintui de stîlpul batjocurilor și dacă prigoniri fără sfîrșit, vor cerca să ne omoare credința, să ne slăbească dragostea de frate — adevărul va învinge!

Arătarea sfîntă pe care o prăznuim acum, ne întărește în credință, căci chiar și Mîntuitorul Isus numai: «cu moartea pe moarte călcînd — a dat viață celor din morminte».

Învingerea pe partea noastră va fi, căci prin organizație economică — învia vom și noi — din moartea iobăgiei celei nouă a exploataților fără suflet.

PATRU GRUPE

la Reuniunea proprietarilor de vite din Orăștie!

Peste cîteva zile să implinește un an, de cînd, după frămîntări nesfârșite, după alergări istovitoare, am desfășurat steagul și am făcut pasul întîiu pe cărarea ce duce întreg poporul românesc în spre organizația economică.

La 8 Maiu 1910, fără alaiu și fără vorbiri înflăcărâte, am început lucrarea Reuniunii proprietarilor de vite din Orăștie.

Am spus-o de atîtea ori și o mai repetăm și acum, că această Reuniune formează numai unul dintre mijloacele cu care socotim noi, că ne putem apropia de o organizație economică a sătenilor noștri.

Această Reuniune a întrupat aici la noi întîia oară o lucrare cooperativă românească, care să intinde peste țara întregă.

Toate greutățile începutului au fost învinse prin înțelegerea și dragostea cu care dela început s'au înșiruit plugarii noștri, ca scut să-și facă prin această Reuniune contra pagubelor ce le îndură în avutul ce-l au în vite. Cea mai mare izbîndă însă, ce nădăjduim să fie ajunsă prin Reuniune este: împrietinirea sătenilor noștri cu ideea cooperatiei! La Bistrița, la Făget, la Caransebeș și în alte părți, — comitetele locale ale Reuniunii noastre, pregătesc tărîmul pentru alcătuirea de alte tovărășii. Incălzite odată inimile de ideea cooperativă, întrupările felurite vor urma cu prisosință — spre mîngăierea tuturor, care își dau seama de puterea, ce zace în organizația economică prin tovărășii satești.

Inscrierile de membri la Reuniune sosesc zilnic și, mai curînd de cît credeam, direc-

țiunea are mîngăierea să poată vesti, că împarte Reuniunea în patru grupe!

După-ce împărțirea de până acum în trei grupe, cu înscrierile nouă, nu mai răspunde unei potrivite împărțiri, — direcțiunea Reuniunii a trebuit să facă o împărțire cu totul nouă. După această împărțire — dela 1 April 1911 — Reuniunea e împărțită în următoarele patru grupe:

1. *Grupa I (Centrală)*: care cuprinde: numai pe membri și comunele din comitatul Hunedoarei.

2. *Grupa II*: care cuprinde membrii locuitori în comitatele: Alba-inferioară, Sibiiu, Făgăraș, Tirnava mare, Tirnava-mică, Cluj, Turda Arieș și Odorheiu.

3. *Grupa III* — cuprinde și pentru viitor membrii din comitatul Bistrița-Năsăud și Solnoc-Dobica.

4. *Grupa IV*: cuprinde membrii din comitatele bănațene și unghurene: Caraș-Severin, Timiș, Arad, Bihor și, de ocazională ca întregire, membrii din comitatul Brașov.

În chipul acesta toate pagubele întimplite dela 1 April încoaci, vor fi împărțite pe aceste patru grupe.

Incassarea ce o rînduim acum, cuprinde tot cîte 4 cazuri pentru fiecare grupă, după-ce împărțeala a urmat cînd pagubele erau deja întimplite.

În viitor fiecare grupă va plăti numai pagubele întimplite la membrii din comunele, care formează grupa. Cu pagubele din alte grupe, n'au nici un amestec.

Membrii noștri din comitatul Hunedoarei, au ajuns, cel puțin în parte, la împlinirea unei vechi dorințe a lor, și anume: ca numai

ei de ei, cei din comitat să-și acopere pagubele ce li-să vor întâmpla și să nu fie amestecați la despăgubirile din alte comitate.

Aceasta a fost cu puțință în urma faptului, că în comitatul Hunedoarei avem membri în 69 comune, care împreună au vite asigurate de aproape 800 coroane. Direcțiunea n'a ținut seamă că până la un milion mai lipsesc 200 mii, — a făcut împărțeala aceasta, ca să implinească o dorință a membrilor săi și în nădejdea că în câteva săptămâni valoarea vitelor asigurate va ajunge la un milion coroane. Ceia-ce au ajuns membrii din comitatul Hunedoarei, — foarte ușor o pot ajunge și membrii din alte comitate — prin înscrieri nouă!

Dorul nostru este, ca la vremea sa, să avem câte o grupă în fiecare comitat locuit de Români, căci în chipul asta lucrarea Reuniunii va fi și mai vederoasă și mai bine rinduită.

Mai aproape ca să aibă o grupă deschilinită, stă comitatul Alba-Inferioară, care are și acum aproape 500 mii coroane asigurate.

Comitatul Caraș-Severin încă să găsește aproape de această intrupare a dorinței membrilor de acolo, căci de îndată ce valorile asigurate în sumă de aproape 400 mii, să vor apropia de milion, — vom împărți Caraș-Severinul ca o grupă nouă deosebită.

Tot așa vom face și cu celelalte comitate, când, fie câte unul, fie cite 2 ori 3 comitate mai mici dar mărginașe, vor forma cite o grupă separată.

Ca să încunjurăm orice fel de încâlceală, publicăm aici cu numele comunele după cum să țin la una dintre cele 4 grupe. Membrii vechi, în noua împărțire solvesc taxele de despăgubire începând cu cazul Nr. 9.

Membrii nou intrați, după 23 Martie încep asemenea plățile dela cazul Nr. 9.

Iată acum împărțirea în grupe după comune:

Grupa I. — Centrală,

o formează numai membrii din comitatul Hunedoarei, care locuiesc în următoarele comune:

1. Hațeg
2. Silvașul-de-jos
3. Brad
4. Balșa

5. Ohaba-de-sub-piatră
6. Pricaz
7. Spini
8. Mătești
9. Turdaș
10. Dobra
11. Abucia
12. Brăznic
13. Birtin
14. Văidei
15. Lăsău
16. Dîncul-mic
17. Grid
18. Cugir
19. Balomir
20. Lunca
21. Șibot
22. Cărăstău
23. Săcel
24. Căstău
25. Buitur
26. Bozeș
27. Hărău
28. Sălașul-de-jos
29. Sălașul-de-sus
30. Dobica
31. Tei
32. Uibărești
33. Ringhet
34. Ribicioara
35. Vinerea
36. Iliu-murășău
37. Teliucul-de-jos
38. Băcia
39. Nădăștia-de-jos
40. Romos
41. Geoagiu
42. Valea-Lupului
43. Orăștioara-de-sus
44. Homorod-joseni
45. Homorod-suseni
46. Strei-Plopi
47. Măgura
48. Beriu
49. Bobina
50. Bărești
51. Ceru-Băcăinți
52. Orăștie
53. Bințiți
54. Băiești
55. Boos
56. Birsău
57. Sâncrai
58. Tămășasa
59. Subcetate
60. Mărtinești
61. Hunedoara
62. Turmaș
63. Arden
64. Petreni
65. Dîncul-mare.

Afacerile acestei grupe să administrează prin cancelaria Centrală din Orăștie, unde rugăm comitetele să trimită toate înștiințările și toate plățile.

Grupa II—A

o formează membrii din comitetele: Alba-inferioară, Sibiu, Făgăraș, Tirnava-mare și mică, Cluj, Turda-Arieș și Odorhei, locuitori în comunele:

Comitatul Albei-inferioare:

1. Bucurdea-vinoasă
2. Vințul-de-jos
3. Vurpăr
4. Teiuș
5. Mesentea
6. Metești

7. Benic
8. Beldiu
9. Murăș-Copand
10. Găureni
11. Mihalt
12. Pațialca
13. Gîrbova-de-jos
14. Cîrna
15. Rimet
16. Valeabulzului
17. Sibiseni
18. Tîmpahaza
19. Mugina
20. Seușa
21. Cioara
22. Cutu
23. Alecuș
24. Daia română.
25. Alba-Iulia
26. Oarda-de-jos
27. Tăuți
28. Petringeni
29. Mogoș.

Comitatul Sibiiului:

1. Sebeșul-de-jos
2. Miercurea
3. Topîrcea
4. Vestem
5. Răhău
6. Sebeșul săsesc.

Comitatul Tirnava-mică:

1. Bahuta
2. Lăscud
3. Futac
4. Tatârlău.

Comitatul Tirnava-mare.

1. Fișer.

Comitatul Făgăraș:

1. Comana superioară
2. Cuculata.

Comitatul Cluj:

1. Almașul-mare
2. Sebeșul-mare
3. Gilău
4. Nierța.

Comitatul Turda-Arieș:

1. Pustăcean
2. Turda.

Comitatul Odorhei:

1. Draoș.

Afacerile acestei grupe să administrează deocamdată încă tot prin cancelaria centrală din Orăștie. De îndată ce în unul dintre comitetele aici înșirate, vor fi atîta membrii ca să putem face o grupă separată — vom institui o dirigentă pentru acel grup. Până atunci rugăm toate comitetele să trimită toate înștiințările și toate plățile — la Centrală în Orăștie.

Grupa III—B

o formează membrii din comitetele Bistrița Năsăud și Solnoc-Dobica, locuitori în comunele:

1. Bistrița
2. Nepos
3. Ilva-mare, Ilva-mică
4. Ragla
5. Budacul-românesc
6. Șoimuș
7. Șimotelnic
8. Mocod
9. Zagra
10. Nușfalău-Șerling
11. Feldru

12. Rebrîșoara
13. Brașfalăul-de-sus
14. Brașfalăul-de-jos
15. Caila
16. Cusma
17. Mititei
18. Sebișul-de-sus
19. Bileag
20. Buduș.
21. Arcadia,
22. Mintiul-român
23. Maer
24. Chiraleș
25. Sângeorgiul-român
26. Salva
27. B. Cristur
28. Tăure
29. Prislop
30. Sântioana
31. Budacul-mic
32. Pantic
33. Arciud.

Membrii înștiințați și care să vor înștiința de non, locuitori în ori-care alte comune de pe teritoriul comitatului Bistrița-Năsăud și Solnoc-Dobica, — să țin tot de grupa III—B.

Această grupă e administrată la Bistrița prin dirigența de-acolo a Reuniunii, condusă fiind de dl Dr. Gavril Tripon, diriginte al grupei, dl Pavel Tofan, medic veterinar și secretarul grupei și dl Ioan I. Constantin, cassarul grupei Bistrița.

Toate afacerile membrilor din această grupă, — le rezolvă dirigența din Bistrița, care apoi la rîndul său întreține legătura cu Centrala.

Grupa IV—C

o formează membrii din comitetele: Caraș-Severin, Timiș, Arad, Bihor și Brașov, locuitori în comunele:

Comitatul Caraș-Severin:

1. Caransebeș
2. Valeaboului
3. Bacamezeu
4. Făget
5. Silha
6. Țela
7. Sărăzani
8. Margina
9. Gladna-română
10. Leucușești
11. Dognecea
12. Brănești
13. Dalboșeț
14. Zgribești
15. Teregova
16. Bațești.

Comitatul Timiș:

1. Ictar
2. Lipova
3. Janova
4. Racovița.

Comitatul Arad:

1. Buteni
2. Cuiedi
3. Bonțești.

Comitatul Bihor:

1. Beiuș.

Comitatul Brașov:

1. Stupini

Afacerile acestei grupe să conduc și pe mai departe direct prin Centrala dela Orăștie, cu ajutorul comitetelor alcătuite în fiecare comună, unde avem membri. De îndată-ce într'un comitat vor fi atîta

membri, ca să putem forma grupă în marginile comitatului, acolo vom așeza o dirigență, încredințată cu administrarea grupei.

Până atunci însă toate înștiințările, toate plățile, să fac prin fiecare comitet direct la Centrală în Orăștie.

Ce-a lucrat Reuniunea?

La începutul lunii Maiu, membrii Reuniunii vor fi chemați în adunarea generală la Orăștie, când li s-a vor prezenta socoțile încheiate cu 31 Decembrie și li s-a va raporta felul de lucru și rezultatele ajunse în timpul dela 8 Maiu până la 31 Decembrie 1910.

Pentru deslușirea membrilor noștri însemnăm și aici citeva date asupra lucrării Reuniunii. Pentru dreapta judecare amintim aici, că Reuniunea nu și-a început lucrarea cu 1 Ianuarie 1910 și astfel până la 31 Decembrie a lucrat numai 8 luni. Un an de muncă să împlinește numai la 8 Mai 1911. Alături cu datele dela 31 Decembrie vom însemna și datele cu 31

Martie 1911, — pentru întiul sfert al anului acesta.

MEMBRII

La 31 Decembre 1910 Reuniunea a avut: 2377 membri cu 3353 quote. La 31 Martie 1911 au fost, fără grupa Bistrița: 3022 membri, cu 4210 quote.

Reuniunea cu 31 Martie lucră în 15 comitate și în 181 comune, și anume:

Comitatul Hunedoara	în 69 comune
" Bistrița-Năsăud	în 35 "
" Alba-inferioară	în 30 "
" Caraș-Severin	în 18 "
" Sibiiu	în 6 "
" Cluj	în 4 "
" Tirnava-mică	în 4 "
" Timiș	în 4 "
" Arad	în 3 "
" Făgăraș	în 2 "
" Turda-Arieș	în 2 "
" Brașov	în 1 "
" Bihor	în 1 "
" Tirnava-mare	în 1 "
" Odorhei	în 1 "

Din cele 21 comitate ale țării, locuite de Români, n'avem până acum membri în comitatele: Solnoc-Docica, Murăș-Turda Sătmar, Sălaj, Maramurăș, Ungocia și Torontal.

V.tele asigurate.

Cele mai multe vite sunt asigurate în comitatul Hunedoarei, în preț rotund de 800 mii coroane, urmează apoi:

In comitatul Bistrița-Năsăud	în preț de rotund 700 mii coroane.
" " Alba-Inferioară	" " " " 500 " "
" " Caraș Severin	" " " " 400 " "
" " Bihor	" " " " 250 " "
" " Sibiiu	" " " " 150 " "
" " Brașov	" " " " 120 " "
" " Timiș	" " " " 90 " "
" " Turda-Arieș	" " " " 80 " "
" " Tirnava-mică	" " " " 50 " "
" " Cluj	" " " " 50 " "
" " Arad	" " " " 50 " "
" " Făgăraș	" " " " 25 " "
" " Odorhei	" " " " 20 " "
" " Tirnava-mare	" " " " 1 " "

La 31 Martie 1911 Reuniunea avea vite asigurate în preț de, rotund, 3 milioane 30 mii coroane.

Cu asigurările primite dela 31 Martie încoaci ne-a fost cu putință să împărțim Reuniunea în 4 grupe și anume:

Grupa I Centrală	cu val. de 800 mii c.
Grupa II — A	" " " 850 " "
Grupa III — B	" " " 700 " "
Grupa IV — C	" " " 700 " "

Sumele ce lipsesc dela fiecare grupă până la plinirea cite unui milion să întregesc prin înscrieri noi cel mult în vreme de o lună, după-ce în mai multe ținuturi este în curgere înscrierea cu zor de noi membri.

Taxele încassate și Despăgubirile plătite. Peste 18.000 cor. despăgubiri!

In anul 1910 s'a încassat

dela toți membrii Reuniunii din toate grupele:

Taxe de asigurare (casuri) suma de cor. 7633·28

In lunile Ianuarie, Febr. și Martie, în afară de grupa Bistriței, s'a încassat taxe de asigurări (casuri) în suma de cor. 3524·58

Total am încassat taxe de . . . cor. 11157·86

Restanțe sub încassare, (cu grupa Bistrița) au fost la 31 Martie 1911 rotund . . . cor. 7000·—

Dela 8 Maiu 1910 până la 31 Martie 1911 s'a rinduit încassare în total pentru taxe de asigurare (casuri) cor. 18157·86

In acest timp Reuniunea a plătit despăgubirile următoare:

In com. Hunedoara	suma de cor. 6548·04
" " Bistr.-Năsăud	" " " 4804·—
" " Alba-Inferioară	" " " 3088·—
" " Sibiiu	" " " 1821·—
" " Caraș-Severin	" " " 1503·60
" " Tirnava mică	" " " 352·—
" " Timiș	" " " 328·—
" " Brașov	" " " 160·—
" " Făgăraș	" " " 30·—

Total: Reuniunea a plătit despăgubiri în sumă de optsprezece mii șase sute treizeci și cincicor. 43 fil. (Cor. 18.635·43).

Și toate acestea în vreme de 11 luni!

Din valorizări (vînzările de carne și piele dela vite primejduite) Reuniunea a încassat până la 31 Martie 1911 suma de 3458 cor. 76 fil., cu care sumă ne-am ajutat la întreținerea administrației la care lucrează în afară de directorul — trei funcționari regulați!

Iată, în mare, icoana prinsă în grabă a lucrării săvîrșite de Reuniunea noastră în primele 11 luni de muncă.

Dacă cineva și după aceste date, luîndu-să după șugubețele combinații ale dlui I. Epure ori ale altor „suspiționenți“, va spune că temelia pe care am așezat noi Reuniunea, nu e potrivită și că ar fi geșeftărească, — acel cineva ori nu e în rînduială cu buna judecată ori e un nesăbuit rău-făcător. Noi suntem îndestuliți cu roada ce-a adus modesta noastră muncă înlăptuită nici de un an, și mare nădejde nutrim că vremea ne va dovedi și mai bine, că bună cale am apucat și înbelșugate roade vor culege plugarii noștri pe această cale, — nu noi.

Cu drag chemăm pe frați sub steagul Reuniunii. pe care dacă o sprijinesc, numai pentru binele loruși lucrează.

Noi nici d'aici înainte nu vom cruța nici muncă, nici alergări nici bani, și vom munci cu tot sufletul pentru izbînda Reuniunii, în care noi vedem un melegar roditor pentru întruparea ideii cooperative în satele noastre și pentru îndrăgirea tovărășiiilor din partea sătenilor noștri.

Să dea Dumnezeu!

Vasile C. Osvadă.

Știri dela Reuniune.

Pagubele.

Dela ultima publicare în foaie (23 Martie st. n.) s'au întîmplat în grupa I și II pagube la următorii membri:

1. Ioan Siman, Tei.
2. Dumitru Ciumașiu, Beriu.
3. Adam Bolcu, Brad.
4. Ioan Ivanici, Petreni.
5. Ioan Ristici, Ictar,
6. Vasile Măgurean, Leucușești.
7. Iova Cinezu, Valea-boului.
8. Ungur Lajos, Silvașul-de-jos.
9. Florea Nicolae Brad.
10. Suciu Adam l. Iosjf, Brad.
11. Nicolae Banciu, Brad.
12. Anghelof Jordan, H.-Dobra.
13. Porfirie Popa, Futac.
14. Pătruș Turc l. Nicolae,
15. Stan Teodor, Gîrbova.
16. Vasilie Hagea, Mugina.
17. Nicolae Rîmbaș, Hunedoara.
18. Simeon Păcurariu, Hunedoara

In grupa Bistrița în cele 3 luni din urmă, adecă în întiul pătrar de an s'au întîmplat pagube la următorii membri:

1. Toader Doboș, Ilva mare.
2. Ioan Langa, din Caila.
3. Dumitru Sigmirean din Caila.
4. Ezechil Ignat, din Nepos.
5. Emil Ștefănușiu, în Feldru.
6. Adeodat Corușiu, în Maier.
7. Vasilie Dedeș, din Salva.
7. Andron Rus, din Ilva-mare

Incassările.

Pentru acoperirea acestor pagube Direcțiunea noastră rînduie următoarele încassări:

In grupa I-C patru încassări.

In grupa II-A patru încassări.

In grupa III-B (Bistrița) opt încassări.

In grupa IV-Centr. patru cassări.

Toți aceia cari la datul ieșirii foii de sub tipar (20 Aprilie), au fost primiți în Reuniune și au fost în rînd cu asigurările, au de a plăti aruncurile acestea.

Lămuriri.

Pentru a pune capăt la felurite nedumeriri, scriem la locul acesta următoarele:

In anul trecut, 1910, au fost rînduite cu totul 31 de încassări în grupa I-C, iar în a II-A 26 de încassări, afară

de întiiul ajutor, care e de a să plăti la înscriere.

În anul acesta s'au rînduit prin foaie la 19 Ianuarie 2 încassări, la 23 Februarie 3 încassări, la 23 Martie, 3 încassări (strîngeri de ajutoare).

Peste tot: 8 încassări, atît pentru grupa I-C cît și II-A.

Așadară acei proprietari de vite, cari încă din anul trecut sunt membri ai Reuniunii, au de a plăti pînă acum 8 cazuri, cum și cazurile publicate în numărul de față; de asemenea și aceia, cari anul trecut n'au fost membri, dar' la 19 Ianuarie a. c. erau înscriși și primiți.

Aceia cari au fost primiți în timpul dintre 19 Ianuarie și 23 Februarie, au de a plăti 5 cazuri cum și cazurile publicate în numărul de față.

În sfîrșit aceia cari au fost primiți în timpul dintre 23 Februarie și 23 Martie au de plătit 3 cazuri — și cazurile din numărul de față.

Prin urmare dela 1 Ianuarie pînă la 20 Aprilie (aproape 4 luni de zile) direcțiunea noastră a rînduit cu totul 12 încassări pentru grupele I, II și IV, iar' pentru grupa III-B (a Bistrița) numai 8 încassări.

Numărul curent al cazurilor e 9, 10, 11 și 12 pentru I-C, II-A și IV-D, iar' pentru grupa III-B dela 1—8 din anul 1911. — În chipul acesta rugăm pe domnii notari și cassari ai comitetelor să scrie plățile în protocolul de evidență și în libele.

* * *

Grupa Bistrița a Reuniunii noastre a cumpărat pe seama membrilor iei o grapă pentru livezi (de rît) în lanțuri. Grapa să dă în folosință membrilor pe lîngă o taxă zilnică de 50 fileri.

Pentru mai ușoara încasare a ajutoarelor pentru acoperirea cazurilor de pagubă, dirigența acestui grup a lucrat un plan, prin care ajutoarele să plătesc în paușal, din 3 în 3 luni, adecă la începutul fiecărui pătrar de an. Amănunte vom da într'un număr viitor.

Restanțele.

Unii din membri nici după repețitele noastre convocări, nu și-au plătit restan-

țele. Ne facem datoria și-i povățuim încă odată, dar pentru cea din urmă dată, să-și plătească restanța în vreme cît mai scurtă, căci altcumfăcîndu-li-se spese vor avea de a plăti mai mult.

Sărbare școlară culturală-economică, în Hondol.

Consistorul gr.-or. român din Sibiu a hotărît, ca școlile de sub conducerea sa, să își aleagă hram (o zi de), adecă să fie închinete unei sfinte sărbători, pe care apoi școală să o prefacă în fiecare an în zi de sărbare școlară, cu producții de a școlarilor, cu ceva vorbiri de folos poporului, etc.

Școalele române gr.-orientale ardelene și-au și ales fiecare o zi de hram, o sărbătoare oarecare, căreia vor fi ele închinete.

Cu plăcere cetim o dare de samă în „Tel. R.“ despre felul cum una din aceste școli, cea din Hondol (peste Murăș dela Deva), a dus în deplinire alegerea hramului său și cum a și sărbat deja acel hram în zilele trecute, la „Bunavestire“.

Conducătorii acestei școale, dl preot Petru Mihuț, un preot cu vederi largi și înaintate, director al băncii de acolo, și învățătorul său dl Câmpean, au ținut să împreuneze din acest privilegiu sărbătorec frumosul cu folosul. Domniilor au întocmit un astfel de program pentru cea dintii sărbare a hramului ales al școlii lor, care să nu lase numai amintirea unor vorbiri ori declamări și cîntari frumoase, — ci să arate și început de fapte, de lucrări practice, care rămîn, și care să fie numai un ceput, un fel de făgăduință sărbătorească, că aci, în școală, ca și în pregătirile pentru sărbarea hramului, să va avea grijă nu numai de luminarea minții tinerelor mlădițe, ci să va îngrijă, ca să se trezească în copii și dragostea de lucru al mânilor lor, să trezască între ei nobilă întrecere în muncă!

Iar pentru ca să se poată ajunge aceasta, s'a hotărît, că de sărbare să fie împreună și o mică expoziție de lucruri de mîni, atît de-ale băieților școalei, cît și de-ale fetițelor.

Noi stăruim la acest loc în foaia noastră economică asupra acestei sărbări școlare, mai ales pentru această parte a programului ei.

Sunt de folos, cine ar trag-o la îndoială?, propucțiile școlare și în partea lor cea așazicînd curat de producție, cu declamări, vorbiri, cîntări. Și bunii conducători ai școalei din Hondol și-au plinit cu vrednicie datorința și în acest punct: Părințele Mihuț a deschis sărbarea cu o vorbire cuminte, care a arătat însămnătatea acestei mici prăznuiri, apoi însămnătatea religiunii în viața poporului nostru, — au urmat cîntări cu corul școlarilor, dialoguri cu bune povețe, declamații serioase și de haz (glumețe), a vorbit apoi dl învățător Câmpean despre folosul învățătorei, îndemnînd poporul la dragoste de carte! S'au împărțit apoi între elevii mai buni cărticele de rugăciuni, ca să le țină ca aducere aminte de această zi frumoasă.

Mai mult decît la toate însă, ochii nostri să opresc asupra părții a doua a producției: asupra expoziției de lucruri de mîni a școlarilor:

Un părete al școalei era plin de lucruri de mîni de-ale fetelor: ștergare, servete, minci de cămașe, pumnărei și dantele (cipce), lucrate toate de elevele școalei.

Iar pe o masă erau înșirate: lucruri de lemn și anume: săniute, juguri, pluguri, greble, și alte lucruri de care plugarul are lipsă în toate zilele în economie sa, — toate acestea lucrate, mici, de băieții de școală.

Că ce gînd a condus pe dl preot Mihuț și învățătorul Câmpean la arangearea acestei mici expoziții, — ni-să arată de ei înșiși în numita scrisoare: Ei au ținut și în iarnă citeva prelegeri cu poporul și în acelea spuneau, că o datorință a școalei, și tot așa a familiei, este: de a căuta chipuri și moduri, pentru a face pe copiii dela școală, încă așa din anii copilăriei lor, să fie cît mai lucrători, să lucreze toate celea cu cît mai multă dragoste, — și să înceapă a lucra, — ca atunci, cînd vor fi junișei ori bărbați, — să știe și să le placă a lucra, mai mult decît unora din pă-

rinții lor, care poate n'au avut noroc de o creștere așa de îngrijită în privința asta!

De aceea au început acest fel de muncă cu școlarii, și au văzut că băieților le place a lucra, s'au întrecut în a face fiecare mai drăguț plugușorul său, jugul său, grebluța sa! Și fie încredințat fiecine, că, trezită odată prin școală în ei dragostea asta și destoinicia spre acest fel de lucru, — ea va crește cu ei împreună, și cînd vor fi mari, să vor întrece a-și face pluguri și juguri și alte unelte aieva, mari, care de care mai frumoase!

Că de ce folos e acest lucru pentru viitorul plugar, — numai acela o poate prețui, care stă azi și să uită prin piețele orașelor noastre și vede pe țărani nostri venind și cumpărînd jug și greblă și furcă și leasă la car și ori-ce unealtă, dela bolta de vechituri a cutărai jidan, care a luat aceste lucruri mai pe nimic dela țigani trocari. Las' că nu capătă decît lucru aieva țigănesc, prost lucrat, — dar peste toate: îl plătesc scump cît nu-i vrednic! Și e o rușine să vezi țăran, care a șezut toată iarna fără să știe ce să facă, doar pipînd ori divănînd în crișma satului, — acum cumpărîndu-și greblă, furcă, leasă de car, coș, și toate celea, dela vînzătorul de vechituri din oraș!

Acestor stări triste, pregătesc un sfîrșit învățătorii și preoții, cari ar lucra în școlile lor așa cum, în chip înțelept, au început să lucreze cei dela Hondol.

E lucru de mare însămnătate acesta!

De aceea noi îl și scoatem aci cu drag la iveală și îl arătăm ca pe un program de muncă școlară, care ar trebui să fie program de învățatură nu în școala din Hondol numai, ci în toate școalele românești! Iar unde nu mai avem școale românești, să fie programul unei lucrări care să se înjghebeze sub scutul bisericii!

N'au decît să ceară oamenii îndrumarea dela consistor pentru a le da titlul sub care să lucreze, ca „școala cu adulți“ sau altceva, acolo unde nu mai e școală regulată de-a noastră! Dar să le lucreze.

Așa să fie!

Băncile populare din România.

Frații noștri din România înțelegând puterea tovărășii satești, muncesc sfergincios pentru înmulțirea și întărirea acestora.

Roadele ce le ajung cu ajutorul tovărășii, întrec toate așteptările. Mai ales arindările și parțelările de pământuri ce le fac prin tovărășiile numite obști, satești, au dus în casele fraților săteni bunăstarea, iar în inimi mângâierea și încrederea în puterile proprii! La sfârșitul anului 1909, după-cum ne spune un raport oficial de curând împărțit:

Băncile populare și cooperative din România aveau 402 mii 938 membri între care 366 mii 418 sunt plugari, 7 mii 977 meseriași și 4 mii 354 preoți și învățători.

Acești membri sunt întovărășiți în 2 mii 543 bănci populare și cooperative satești.

Capitalul plătit a băncilor populare a fost la 31 Decembrie 1909 în sumă de 49 mil. 34 mii 211 Lei.

Imprumuturi s'au dat în sumă de 66 milioane 592 mii 505 Lei.

Fondul cultural a fost de 4 milioane 115 mii 220 Lei.

Fondul de rezervă a fost 119 mii 443 Lei. Spre fructificare s'au depus 7 mil. 910 mii 579 Lei.

Vom scrie mai pe larg despre această falnică mișcare a tovărășiiilor din România, care pe lângă că ne fac cinste, ne pot sluji și de cel mai puternic indemn, — să lucrăm la fel cu frații noștri!

Din pildele altora.

Satul — tovărășiiilor.

Ideea tovărășiiilor zi de zi cerește. Sunt sate unde toată viața economică e pusă pe temei de tovărăși. Un astfel de sat e și satul franțuzesc Tennie, pe care cu drept cuvânt îl putem numi: Satul tovărășiiilor.

Deși comuna are numai 1500 locuitori, în ea să află nu mai puțin ca 8 tovărăși, și anume: tovărășia proprietarilor de vite pentru valorizarea laptelui și a untului, tovărășie pentru fert de rachiu, tovărășie pentru îmblătit, tovărășie pentru asigurare de vite, tovărășie de credit, și tovărășie de conzum. Sufletul și conducătorul acestor tovărăși e notarul Dezalay. Șirul tovărășiiilor s'a început cu tovărășia proprietarilor de vite, care s'a înființat la anul 1897.

Înainte de toate s'a făcut un catastru de vite, ca astfel putându-se ține sama de soiul nobil a vitelor, să vor vinde cu un preț mai mare. A urmat apoi în anul 1901 tovărășia pentru valorizarea laptelui, având 100 membri cu 438 vaci. Azi după 10 ani tovărășia numără 800 membri cu 2000 vaci, iar productul anual e 2 milioane litre de lapte, care socotit numai cu 8 cruceri, ne dă uriașă sumă de 320 mii coroane. Pentru obligamentele to-

vărășiei toți membri sunt respunzători solidar. Tovărășia a luat un împrumut de 60 mii franci pentru mașini și arangement.

Membri plătesc o taxă de 2 franci de vită; după 5 ani de mem-brie, pe lângă o abzicere de jumătate an, pot repăși. E interesantă rânduiala statutelor față de acei membri, cari în public critică ori vorbesc de rău despre hotărârile aduse de comitetul care conduce afacerile. Astfel de membri să pedep-sesc în bani dela 5—100 franci, iar în caz de repetiție să scot afară din tovărășie. S'a înființat o tovărășie pentru fabricarea de unt. Laptele zmintinit membri îl primesc îndărăpt în măsură cu laptele trimis la tovărășie. Acest lapte zmintinit îl folosesc pentru îngrășat de viței și porci. Negustorii mai mari fiind foarte mulțumiți cu produsele acestor tovărăși, i-a înduplecat ca să le vîndă și ouă, — dar tot prin tovărășie, ca ei să nu fie siliți să umble din casă în casă după ele. Urmarea a fost că s'a înființat o nouă tovărășie pentru vinderea ouelor. S'a împărțit membrilor niște măsuri cu cari să măsoare ouele și apoi să ștampilează cu o stampilă. Ouele să adună la centrală unde să vizitează din nou, să sortează după mărime și să trimit consumătorilor, dar nu prin mijlocirea negustorului, ci de-adreptul. Astfel și acest câștig rămîne membrilor întovărășiți. Afacerea a reușit de minune. Cele mai mari hoteluri, restaurante, din Paris, își cumpără de de aici ouele de lipsă, ba ce e mai mult văzînd serviciul cinstit și bun al tovărășiiilor, i-a încredințat să le lifereze și galițe, iepuri. A răsărit alta tovărășie: pentru îngrășat de galițe, etc. Astfel vedem, că dintr'un început modest, dar însuflețit și conștient despre marea însemnătate ce zace în tovărășii, s'a format o mulțime de alte tovărăși așa că toată viața economică din comuna Tennie, e legată ca într-o rețea: în rețeaua tovărășiiilor, pe urma căroră comuna și locuitorii ei au ajuns la o stare materială înfloritoare, precum rar să mai pomeneste. Și oare noi, cari de abia ne trăgăm viața de pe o zi pe alta în cea mai mare mizerie, nu ar trebui să luăm de exemplu pe mica comună Tennie, comuna tovărășiiilor, — cum să numește aci — și să ne prefacem și noi în o rețea de tovărășii? Ar trebui!, dar înainte trebuie să știm prețul timpului și banul, căci din ban să face coroană și timpul e ban! Femeile noastre de pe sate zilnic aleargă (30—40 dintr'un sat) la orașe în depărtare mai mică, mai mare, ducînd la tîrg 2—3 cupe de lapte, și 4—5 ouă. Toate le vînd poate cu 30—40 cruceri. Să scoală de noapte aleargă 2—3 ore prin tină și frig, își strică încălțăminte, haine, și pentru ca să vîndă lapte și ouă, își perde jumătate de zi și în schimb primește 30 cr. Oare nu s'a putea constitui și țărani noștri în tovărășii pentru vinderea laptelui, a ou-

lor, etc.? Tot țăranul și-ar duce laptele la cassa tovărășiei, unde s'ar lua în samă cantitatea dusă, iar la finea lunii și-ar primi prețul. Laptele s'ar încărca pe un car de transport, iar cele 40—50 femei și-ar vedea de lucru, și-ar vedea de copii.

Toamna, cînd Dzeu va de poame, am putea face tovărăși pentru valorizarea poamelor.

Ne-am strînge toate poamele de vînzare din sat, le-am pacheta și le-am duce într'un oraș unde le-am vinde cu preț mai bun, că nu ar trebui să dăm câștig negustorilor, cari la strîng dela noi. Pe lângă aceasta am avea și alt câștig la preț. Știm, că țăranul nostru ia ferdela, măsură o ferdelă de mere și trîntindu-le într'un sac, le duce la oraș, unde le va vinde cu preț de nimic, deoarece ce poamele în sac toate s'au bătucit. Dacă însă noi vom avea tovărăși, conducătorul acestor tovărăși, ne va învăța cum trebuie culese poamele, cum trebuie pachetate, îngrijite și transportate, ca acele să nu să strice. Poamele mai slabe la vom usca, le vom ferbe rachiu și toate le vom valoriza. Ori dacă noi nu am putea merge pe la orașe cu produsele tovărășiei, vom publica prin foi, că avem atîtea vagoane de poame și de sigur ne vor cerceta negustori; dar dacă badea Stan ori Bran are de vînzare 2—3 măsuri de mere, nimeni nu va sta de vorbă cu el.

Iată deci puterea, valoarea tovărășiiilor. Prin ele din puțin să face mult, din fileri, coroane. Și oare e așa mare greutatea, a face tovărăși de felul celor din Tennie. Nu! Sunt de lipsă 2 lucruri: produse și conducător. Produse avem aproape în fieștecare sat, conducători însă, — durere, — foarte puțini. Și oare cine ar fi mai apt, cine ar avea datoria să închege, să constituie astfel de tovărăși. O știm cu toții! Învățătorii, preoții și poate notarii comunali. Acești din urmă în cele mai multe cazuri nu să pot pune în fruntea astor fel de mișcări economice, căci poate așa le cere unele considerațiuni mai înalte. Sarcina cade deci asupra învățătorilor și preoților noștri, ca conducători naturali a poporenilor. Ca însă învățătorii și preoții să poată conduce cu dexteritate aceste tovărăși, ar fi de lipsă, ca ei să se introducă în afacerile de tovărăși, ceea-ce s'ar putea ajunge mai ușor, dacă la seminarele noastre s'ar ținea cursuri despre tovărăși, ceea-ce de altfel cred, că să mai contem-plase și înainte de aceasta cu vre-o 2 ani. Și dacă învățătorii și preoții noștri vor fi la culmea chemării lor, să vor pune pe muncă, iar băncile noastre și bărbații noștri versați în aceste afaceri, vor da tot sprijinul tovărășiiilor și conducătorilor lor, nu peste mult să vor putea ivi în cele mai multe sate atîtea Tennie!

Tovărășiile în Sîrbia.

Sîrbia, țerișoara ce să întinde dela Panciova în jos pe malul drept al Dunării, abia numără atîța locuitori cîți Români ne găsim noi în regatul ungar. Și cu toate acestea numărul tovărășiiilor, cu care să slujesc Sîrbii în viața lor economică, să apropie de 1000.

Adevărat că până la anul 1909 tovărășiile sîrbești au fost mult sprijinite de stat. Atunci însă li-s'au luat multe favoruri ce aveau și n'au mai primit nici ajutoarele în bani dela stat — așa că azi tovărășiile sîrbești să țin din propriile lor puteri.

Odată porniți însă pe drumul întovărășirii, sîrbii își sprijinesc și își înmulțesc tovărășiile cu multă râvnă.

Ne-a ajuns în mână o dare de seamă asupra tovărășiiilor din Sîrbia — la începutul anului 1910. Peste tot în Sîrbia au fost atunci 895 tovărăși, între care:

626 tovărăși de credit
154 tovărăși pentru cumpărarea de mașini agricole,
38 tovărăși de producțiune
10 tovărăși de conzum
55 tovărăși de muncitori
11 lăptării și
2 tovărăși pentru valorizarea vinului.

Toate aceste tovărăși, au avut 27 mii 942 membri (din 3 milioane locuitori!), dintre care 25 mii 886 au fost plugari săteni.

Centrala ce o au tovărășiiile sîrbești în Belgrad, este alcătuită ca societate pe acții. O acție este de 100 dinari (cam 94 coroane).

În anul trecut, în Iunie, Centrala a avut 608 acționari, între care 595 tovărăși cu 1549 acții. În capitalul Centralei a fost plătit 150 mii 829 dinari (un dinar e mai mic ca o coroană, face cam 94 fileri). Fondul de rezervă a fost de 15 mii 157 dinari.

Centrala a fost ajutată de stat și de direcțiunea loteriei de stat. Tovărășiile, în legătură cu Centrala până la sfârșitul anului trecut au avut dela Centrală împrumute de 800 mii 293 dinari în bani și 102 mii 830 dinari în mașini, sămînțe și unelte agricole.

Avea totală a Centralei a fost de 2 milioane 889 mii 848 dinari, având cistig curat de 33 mii 441 dinari. Circulația la toate tovarășiile a fost de 5 milioane dinari.

In anul 1909 s'au cumpărat prin tovarășiile sîrbești:

vite de jug în preț de 313.555 dinari,
vite de prăsilă în preț de 222.318 dinari,
mașini și unelte agricole în preț de 65.772 d.
sămînțe în preț de 27.918 dinari,
nutrețuri în preț de 443.050 dinari,
material pentru stropitul viilor în preț de 4227 dinari.

Și numai din numerii acesteia la care să adaug încă cele vre-o 2 milioane împrumute în bani — ne putem încredința cite trebuințe să pot împlini cu ajutorul micilor tovarăși și mai ales ce putere zace în întovărășire!

Dacă Sîrbii, în număr de o potrivă cu noi românii din patrie și-au putut alcătui în cîțiva ani aproape o mie de tovarăși — de ce nu ne-am putea și noi alcătui baremi cîteva sute la început!

Că n'avem sprijin dela stat — asta nu e o pedecă, mai ales că noi ținem că numai aceste tovarăși sunt făcute în conglăsiune cu adevăratele trebuințe, care să razimă și cresc numai și numai în puterea membrilor săi.

Ori nu vedem cu toții, că ciangăii, copii răsfațați a tuturor stăpînirilor ungurești n'o pot scoate la creangă verde cu tot potopul de ajutoare ce li-să dau.

N'o pot scoate și nici n'or scoate-o nici odată, căci mila crește cerșitori, dar' nu crește muncitori. Cînd ciangăul știe că e copilul de suflet al cîrmuirii nu-și pune osul, nu lucră cu rîvnă — să încrede în mila cîrmuirii dela care așteaptă și ca mine cere să nu fie lăsat muritor de foame.

Tot așa și cu tovarășiile. La 1898 s'a alcătuit prin lege anume o Centrală în Budapesta pentru tovarăși de credit s'au și alcătuit în țara întreagă, dar' cu toată ajutorarea statului aceste tovarăși nu dau înainte, decît poate ca număr. Viață și dor de muncă adevărată nu să prea găsește în aceste tovarăși, căci nu sunt izvorite din trebuința satelor, făr' mai ales din porunca notareșilor și a solgăbiraelor, care arată prin felul cum își fac slujba, că nu înțe-

leg rostul și adevăratele trebuințe ale sătenilor.

Numai sătenii cu adevărații lor fruntași, ridicați din sînul lor, numai aceștia știu adevăratele trebuințe. Prin urmare numai tovarășiile puse în mîna acestora pot să aducă adevăratele roade cooperative.

Dacă Dzeu și oamenii buni ne vor ajuta să avem tovarășiile noastre, izvorite din adevăratele trebuințe și făcute prin înșiși sătenii noștri — ale noastre tovarăși vor fi cele mai puternice și mai de viață.

Să luăm pilde dela alții, — slujindu-ne de data asta cu o astfel de pildă și Sîrbii — încrezîndu-ne în propriile noastre puteri — să ne facem tovarăși în satele noastre, așa fel cum cer adevăratele trebuințe.

Industria din Ungaria.

Ungaria agricolă de până acum, zi cu zi să dovedește că nu mai răspunde trebuințelor reale a populației, deși puterea de producție a pămîntului din Ungaria, indică pe deplin caracterul agricol al acestei țări, — totuși această producție, mai ales în felul primitiv cum să face, nu mai poate susține balanța între venitul agrar și între cheltuielile omului, cu toate trebuințele vieții moderne.

Agricultura în felul cum să face în țara noastră, nu ocupă intensiv și producător brațele de muncă decît cel mult 7—8 luni ale anului. Despre un capital propriu vieții agricole, care să înlesnească industria agricolă și apoi să comercializeze produsele agriculturii din țară, abia să poate vorbi.

Așa fiind, e numai firesc ca această agricultură să nu poată oferi lesnicios mijloacele necesare pentru acoperirea trebuințelor împreunate cu traiul nostru, copiat întocmai după traiul locuitorilor din state, în care industria întregeste agricultura, iar întreprinderile și comerțul oferă bogate izvoare de venit.

Toate aceste neajunsuri înse s'ar putea elimina prin o industrie proprie și potrivită trebuințelor date — dacă n'ar stăpîni în țara asta nenorocitul sistem al bacșișurilor și protecțiilor cu miros politic, — și în viața economică.

Recunoaștem, să mai fac și în alte țări — mici hatîruri și ici-colea să ofer și plocoane pentru considerații politice, — pe terenul economic. Dar nici unde în lume nu există panamale economice ca în Ungaria!

Incepînd cu colonizările, cu ajutorul cărora să salvează nemeși falțiți, și isprăvind cu cele mai noi gazuri bitumene de pe la Sărmaș,

— toate acțiunile economice din țară, să clădesc numai și numai petemeiul subvențiilor de stat. Goana după aceste subvenții a ajuns proverbială și a avut darul să cangreneze întreagă viața economică din Ungaria.

Aventurieri și falțiți economici, alături cu campioni politici care și-au prăpădit ce-au avut și au cheltuit, ce n'au mai avut, — să aștern pe înființări de fabrici și de întreprinderi de ori ce soiu — în bolnăvind prin astea întreagă pulzătia nenorocitei vieți economice din Ungaria.

Cunosc un caz, cînd s'a făcut o fabrică în un oraș de provincie, lipsit de toate condițiile industriei respective, singur din motivul că fișpanul comitatului avea simpatii mai pronunțate cu frumoasa nevastă a unui fabricat de conserve, care a falimentat, și ca să nu nu-și ia lumea în cap și să lipsească și pe onorabilul fișpan de intrupătoreea simpatiilor sale, acest fișpan i-a înființat o fabrică în formă de tovarășie, angajînd pe toată lumea cu capital.

Al' caz tipic e faptul întîmplat de curînd, cînd un aristocrat ungar a vindut erarului și unei societăți lemn de pe o întindere de 500 jugăre pădure și el, aristocratul din vorbă, n'a avut nici un petec de pădure și nici gând n'a avut să-și cumpere vre-odată. Alții însă au avut și pădure și bani și aristocratul le-a înlesnit numai afacerea.

Pilde de acest fel s'ar putea înșira cu ridicată.

În urma acestor matrapazilcuri industriale, — am ajuns că în Ungaria nu îți poți lua curajul să îndemni pe cineva să se apuce de industrie mai mare, ori de întreprinderi mai de seamă. Căci asta ar însemna, să-ți mîni cu forța pe drumul unde cinstea e marfă de tîrg. Și cu toate acestea, îmbrățișarea și dezvoltarea industriei să impune ca o chestiune de viață în economia Ungariei.

Și aici, în această trebuință, împusă de faptul că singur agricultura nu poate oferi mijloacele toate pentru satisfacerea tuturor trebuințelor, — găsim noi Românii din această țară un non argument și un puternic indemn, să ne organizăm viața economică pe propriile noastre puteri!, — fără să rîvnim la ajutoarele statului ori la cooperarea cu cei ce chioresc la aceste ajutoare, împărțite ca pomeni politice. Acest indemn nu să tîlmăcește, că noi acum avem încă o sîntă datorință națională: să facem industrie și întreprinderi românești, cu ori-ce preț! Acțiunile, industriale ca ori care acțiune economică să indică prin reale trebuințe și prin o fertal ce țî-l fac condițiile de coniecturi, de materii brute și de relații de muncă.

Unde aflăm toate aceste condiții, să ne așternem pe lucru.

Fabrici de postav, fabrici de lumini, fabrici de cașcaval, fabrici de spirit, de săpun, de chibrite, de

vase de lemn (ciubere și doniț doage), și alte o mulțime, ni-să îmbeie în o mulțime de ținuturi locuite de poporul nostru.

Să ne preocupăm de astfel de chestiuni, căci aceste preocupări ni-le impun două momente mai ales:

Întîi faptul că agricultura nu mai poate satisface toate trebuințele și nu oferă destule izvoare de venit pentru traiul de azi; —

Și apoi faptul, că în urma împrejurărilor date, — noi numai prin noi înșine ne putem crea industria trebuincioasă la înaintarea neamului nostru!

ȘTIRI.

Banca „Izvorul“ din Ighiu, înființată de curînd, și-a început lucrarea în 2 April. Bărbații aleși în direcțiune și conducătorii destoinici, ne dau cheazășia că „Izvorul“ va fi un curat și adevărat izvor de sprijin pentru țărănimea din Ighiu și jur. Ceea-ce lăudăm mai mult, e hotărîrea luată: ca banca să se ocupe și cu afaceri de bucate de vin, ajutînd și plantarea viilor.

Cu bine înainte.

Gazuri minunate în Bihor. Un țaran, vrînd să-și sape o fîntînă, cînd să aștepta să dea de apă, în loc de aceasta din pămînt a izbucnit o puternică rază de gaz. Să crede că e vorba de gaz, ca cel din Șarmășel, și de aceea mai mulți ingîneri au ieșit la fața locului.

Catastrul dării de pămînt. Comisia țării pentru darea de pămînt a început în luna Februarie îndreptarea catastrului. În înțelesul legii îndreptarea catastrului o pot cere și sătenii, dacă să înțeleg mai mulți inși din aceeași comună, și dacă o vor cere cel puțin 25 de proprietari.

Nu mai puțin de 1271 comune de dare au cerut astfel până acum îndreptarea catastrului.

Afară de aceste cereri, îndreptarea catastrului o mai cer și comisiile de supraveghiere din comunele singuratice. În felul acesta au cerut îndreptarea catastrului 5345 comune. — Cînd știm că în țara întreagă sunt numai ceva peste 13 mii de comune, — ușor pricepem ce rînduială e în catastroale din țară, cînd aproape jumătatea comunelor cer îndreptarea.

Bărdașul dela sate poate întreprinde clădirea de case. S'a iscat întrebarea, că: poate lucra la alții pentru plată țaranul bărdaș dela sate, care n'are îngăduință pentru meseria lui? În orașe cu magistrat nu-i iertat, dar în comunele mici și mari bărdașul, care n'are certificat de meșteșug, poate lucra, atît ca zilier, cît și ca întreprinzător, pentru gătirea lucrărilor de bărdaș trebuincioase la clădirile mai de rînd țărânești; ba poate întreprinde facerea de padimente, gar-

duri, porți, uși, ferești, cotețe, căci pentru astfel de lucrări nu trebuie certificat. La cazul când cineva ar fi pedepsit pentru astfel de lucrări, trebuie să apeleze la vicișpan. P.

Pentru zidirea bisericilor românești din Otlaca au fost recomandate consistoriului jupnii Schneider Iános și Matias din Giula...

Ca să fie batjocura deplină, ar trebui ca onoratul comitet bisericesc din Otlaca să ceară dlui Stroescu un ajutor — pe motivul sărăciei naționale.

Dacă și bisericile să dau streinilor în întreprindere, spuneți cinstiți Români din Otlaca, unde și la cine să-și găsească lucru meseriașul român?

Vite de prăsilă. Din banii țării să cheltuiască an de an 2 și 3 milioane coroane pentru ajutorarea acelor plugari, care doresc să-și cumpere vite de soiu, pentru prăsilă. După ce acești bani s-au adunat în visteriile statului și din dările plătite de Români, — ar fi potrivit ca și Români să ceară ajutor în bani pentru cumpărarea de vite de prăsilă. Cei ce doresc astfel de ajutor să se ducă la primăria comunală să se înștiințeze, de unde apoi să se trimită rugarea la inspectorul agronomic, ce este peste comitatul, în care locuiește cel ce cere. Rugările astea să fie făcute acum cu graba, căci altfel să împart ajutoarele la alții.

Tovărășia din Șura-Mare. În 26 Martie s'a ținut o nouă întrunire economică în Șura-Mare. D-nii A. Coșciuc, A. Bratu, profesor, I. Banciu și Vic. Tordășanu, trimișii Reuniunii române agricole din comitat. Sibiiului, n'au pregetat să lumineze din nou cu cuvântul lor pe sătenii noștri dornici de învățatură nouă. Înfrumârile lor cuminti au și dat roade vrednice. Anume, tovărășia înființată în anul 1898, care a cumpărat o mulțime de unelte economice pentru Români din Șura-Mare, s'a lărgit, primind în mijlocul ei, alături de cei 20 de membri, încă 17, punându-și astfel temelii mai trainice. Multă laudă merită pentru aceste lucruri frumoase și părintele Nic. Opriș din Șura-Mare, dimpreună cu harnicul lui tovarăș de muncă, învățătorul. Dorim fraților din Șura-Mare, muncă rodnică și binecuvântată.

Cucuruz în toată lumea s'a produs în anul trecut (1910): 1 miliard 103 milioane 640 mii măjime. Cu un an înainte în 1909 s'a fost produs cucuruz sub un miliard de măjime. În anul acesta roada de cucuruz a Argentinei este abia pe jumătate cât cea din anul trecut.

Șomcuta mare, din Chioar a hotărât să ia un împrumut de 100 mii coroane cu care va acoperi cheltuielile ce le are cu asfaltul, ce-l pune pe străzi.

Planul de lucru al conferențiarului agronomic al „Asociațiunii“. Secția economică a „Asociațiunii“ a prezentat de curând un plan amănunțit de lucru pentru conferențiarul agronomic, îmbrățișând toate problemele economice ale țărânimii. După ccest plan de lucru va avea să muncească în viitor conferențiarul agronomic cu ajutorul despărțămintelor. Din acest plan însemnăm următoarele:

1. Să scrie prelegeri din domeniul agriculturii și să le publice parte în revista „Transilvania“, parte în „Biblioteca populară a Asociațiunii“.

2. Să țină și să scrie conferințe despre progresele ce s'au făcut și să fac în agricultură.

3. Pe lângă prelegerile populare pentru țărani, să țină cursuri agronomice preoților și învățătorilor, în deosebi cu ocazia conferențelor învățătoresști, după ce să va pune în înțelegere cu organele conducătoare bisericesti.

4. Să stea într'ajutor comunelor, cari doresc să înființeze grădini de viță americană și grădini de pomi.

5. Să stăruie pentru înființarea tovărășiilor de tot felul: să compună îndrumări, statute și formulare, pe cari să le editeze Asociațiunea.

6. Să informeze prin foi pe țărani cum pot să beneficieze de ajutoarele distribuite de guvern, de ex. semințe, pomi, viță de vie, animale de prăsilă, mașini etc.

7. Să facă o propagandă intensivă și sistematică despre tot ce săvârșește, arătând, că stă la dispoziția tuturor cu sfatul și cu fapta.

Congresul agrarilor din Ungaria, să țină la 6—8 Mai în Budapesta sub prezidența contelui Károlyi Mihály. Însemnăm aici câteva dintre prelegerile și discuțiile, ce vor avea loc la ccest al 9-lea congres agrar:

Reforma școlilor și învățămîntului popular agrar.

Cursurile agricole de peste iarnă.

Instruirea femeilor în ale agriculturii.

Tovărășii pentru arendarea de pământ (obști). Organizarea valorizării: bucatelor, a vitelor, a vinului și a mărfurilor agricole.

Creșterea vitelor cornute, a cailor și a galițelor.

Folosirea și cultivarea nutrețelor meșteșugite.

Socotelile plugarilor.

Descrierea cancelariei de informații agricole.

Moșia din comuna Seulea din Timiș care a fost a baronului Ambrozy Andor, a ajuns acum prin cumpărare în mâinile jidanului Simon Révay.

Minele de cărbuni din comuna românească Tihău, de lângă Jibou, au fost vindute unei societăți pe acții din nou alcătuită în Dej.

Sărbarea pomilor în Tălmăcel. (Invitare). Cu începere din 1910, obișnuita plantare a altoilor, pe cari Reuniunea noastră agricolă li dăruiește an de an membrilor săi din cutare localitate, s'a însoțit, precum să știe, de o anume sărbare școlară din comunele învecinate. Prima serbare a pomilor, ținută a tr. în comuna Mag, a contribuit în măsură mare la ajungerea scopului urmărit, de a desvolta tot mai multă dragoste în populațiune pentru cultura pe scară întinsă a pomilor.

În conformitate cu programul nostru de lucru, sărbarea pomilor, înct pentru anul curent, o vom ținea în comuna Tălmăcel și eventual și în Nucet.

La scrisoarea noastră adresată primăriei comunale din Tălmăcel, în care i-am pus în vedere, că vom distribui 50 altoi meri, pe cari li dăruim copiilor de școală de acolo, cari vor avea să-și planteze fie în grădinile părinților lor, fie în curți, în cimitir sau pe lângă drumuri și să le dea îngrijirea ulterioară, ne vestește că cei în drept au hotărât ca serbarea să se țină Duminecă la 17/30 Aprilie a. c. (Dumineca Tomii). Îndrăsnim deci a invita obștea noastră la acea serbare ce va fi împreună cu producțiuni școlare (discursuri din domeniul pomăritului, declamațiuni, cântări etc.)

Începerea serbării să face în școală, îndată după serviciul divin și să va continua la locurile unde să vor planta cei 50 altoi dăruți. Sibiiu, 10 Aprilie n. 1911.

Comitetul central al Reuniunii române agricole din comitatul Sibiiului.

Pant. Lucața prez. Vict. Tordășianu secretar.

A 20-a expoziție de vite de prăsilă a „Reuniunii române agricole sibiene“, în conformitate cu hotărârile luate de ce în drept, să va ținea Marți la 12/25 Aprilie c. în comuna Săcel, unde expoziția era să se țină încă în 1910, dar prin pricina morbului de vite a trebuit să se amâne. Premiile expoziției cu cor. 300 se acoper de comisia economică comitatensă, al cărei reprezentant la expoziție e dl Petru Dragits, prim pretor în Săliște.

La fondul Dr. P. Șpan pentru ajutorarea copiilor de Moți aplicați la meserii, al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“, au dăruit, anume întru vecinica odihnă a răposatului profesor Dr. Șpan, următorii: D. Domn Dr. Atan. Marienescu, membru al Academiei Române, 5 cor.; Dr. Ilie Iancu, medic, 10.; Nicolae Vlad, paroch (Șelimber), Coman Baca, paroch, Oprea Olariu, Ioan Neagu și Alex. Popa, învățători, toți din Poplaca, Petru Drăgoiu, cursor consis. Nicolae Joandrea, econom, Alex. Birsan, învățetor (Rusciori), fiecare cite 1 cor.; fosta elevă a dec. datului, domnișoara Maria de Lemény, 2 cor. și Miorica Tordășianu, 10 bani.

Prețul bucatelor.

In piața Orăștiei:

Grâu,	maja m.	20—21 cor.
Cucuruz	„	10—10.50 „
Ovăș	„	14—15 „
Orz	„	14—15 „
Mere după soiu	„	15—50 „
Nuci	„	50—80 „

In Budapesta:

Grâu	maja m.	cor. 24—25
Cucuruz	„	11—11.50
Ovăș	„	16—17
Orz	„	15—16

4 foi cu 6 coroane sau 3 foi cu 5 coroane

nu să pot căpăta decît dela Orăștie! Anume foile:

„LIBERTATEA“,

„FOAIA INTERESANTĂ“,

„TOVĂRĂȘIA“ și

„BOBĂRNACI“

— scrise anume așa ca să fie înțelese și de cel din urmă țaran și potrivite cu priceperea lui, Prețul foilor acestora e următorul:

„LIBERTATEA“, cu toate trei adausele sale: să dă pe un an cu 10 (zece) coroane. Pentru America 3 dollari.

— Cetitorilor noștri țărani, economi, le facem însă un preț scăzut: **numai 6 cor. pe an, toate 4 foile!**

— Iar cel-ce abonează pe o singură adresă, sub o legătură, dela 5 rînduri de foi în sus (5 abonamente, ori mai multe), le capătă cu **numai 5 coroane** rîndul de foi. Pentru 5 rînduri de foi, în loc de 30 coroane, va da numai 25 coroane pe anul întreg!

— Acei dintre cetitorii noștri țărani, cari nu ar dori a avea și noua foaie „Bobărnaci“, nu sunt siliți a o abona și pe ea. Aceia trimit, ca și în trecut, 5 cor. și primesc celelalte 3 foi numai.

— Cei-ce vreau să aibă mai multe „Foi Interesante“ decît „Libertății“, să trimită de fiecare „Foaie Inter.“ ce vrea mai mult, încă cite 1 cor. peste prețul „Libertății“.

— Tot așa ceice vreau să aibă mai mulți „Bobărnaci“, să trimită cite 1 cor. de fiecare „Bobărnac“ ce cere mai mult peste prețul celorlalte foi.

— De acum pîn' la capătul anului!!, dăm toate 4 foile, cu numai 4 coroanel

Mașină de împlătit

construită de un motor de benzin de 4 H.P. (4 puteri de cai), în stare bună, să vinde din mână liberă prin licitație publică, la subscrișul acasă în 17/30 April a. c. (în Duminica Tomii), la 2 ore d. a. Prețul strigărei e 3000 coroane.

Tot atunci să vinde încă și o altă batoză, prețul strigărei e 700 cor. Licitanții trebuie să depună vadiu de 10%.

(146) 2-2

Ioan I. Goția

în Rehäu (Rehó). Nr. 287.

(Com. Sibiu). p. u. Szászsebes.

Pluguri „Sack“

foarte ușoare, cu roțile cu tot 50 cor. — „Sack mic“, trup de oțel de Stiria (Bácska), grindei de frasin, roțile de fer, cu 38 cor. Pluguri de Bácska cu 20 cor. Mașină de sămănat cucuruz și plug de săpat cu cîte 28 cor. bucata. — Invențiune nouă din fabrica Contelui Teleky Árvéd Drossó.

Garantez peste tot de lucru solid și ușor mergător. — Să capătă la subsemnatul cu bani. Pe credit per Novembre la oameni cunoscuți.

Ioan Oprean

(128) 3-6

Koneza (Alsófehér m.)

ALTOI DE VIIE AMERICANĂ

splendid dezvoltate, cu rădăcini, soiurile cele mai distinse, atât pentru struguri de masă (admirabil articiu de vînzare!), cît și soiuri de vin: rizling, mușcateler, etc. —

să găsească de vînzare în pepiniera de vițe de viie nobilă dela **DOMENIUL ROMÂNESC**

DIN BOBALNA

lîngă Orăștie, proprietatea dlui Dr. AUREL VLAD.

Pentru toamna de față și pentru primăvară, are la îndemână jumătate de milion altoi, tot soiuri alese!

Deși peronospora a potopit în anul de față pe alocurea școli întregi de altoi, la Bobilna, fiind foarte bine grijite, nu le-a făcut nici o stricăciune, altoile sunt foarte frumoase și pline de viață!

La cerere, să trimită Catalogul cu prețuri și îndrumări practice!

Adresați-Vă cu încredere deplină la:

„DOMENIUL DIN BOBILNA“

a dlui Dr. A. Vlad: Băbolna, u. p. Szászváros.

NB. Pentru vițerii din Ardeal e îndeosebi cel mai potrivit izvor de cumpărat vițe de viie, fiind vițele din pepinierele dela Bobilna crescute și deprinse cu clima deluroasă ardelenescă. La șes, frește, și pritește cu atât mai ușor.

(34) 5-

Aviz cultivătorilor de vii!

În urma ploilor din zilele trecute, ocaziune bună li-e dă și celor ce s'au rigolat locul mai tîrziu, ca să l poată planta (cu succes) cu vițe de viie, fără a pierde un an. Cei interesați să se adreseze la subscrișul, avînd încă din următoarele soiuri a vinde:

Clasa I-a bucata à 20 fileri.

3000	bucăți	Mustoși (Mustos fehér).
500	„	Șmighiră (Som).
400	„	Silvan (Zöld szilvány).
300	„	Rizling de Rin.
500	„	Goarneși (Járdovány).
2000	„	Lugojană neagră.
400	„	Burgund mare.
1000	„	Mestecați (Vegyes).

Clasa II-a bucata à 8 fileri.

3000	bucăți	Rizling itatian.
5000	„	Goarneși (Járdovány).
4000	„	Mestecați (Vegyes).

Cu stimă:

Ioan Bărbat,

(147) 2-2

producător de altoi

Szancsal, u. p. Balázsfalva.

„MUGURUL“

însoțire economică comercială, Elisabetopole (Erzsébetváros) (Kisküküllő vm.)

!! Altoi de viie !!

Calitate distinsă pe lîngă prețurile cele mai moderate, soiuri de vin și de masă, viță americană cu și fără rădăcină, ochluri de altoi, viță europeană cu rădăcină, — de vînzare la

însoțirea economică „Mugurul“: Elisabetopole: : : comercială : : „Mugurul“ (Erzsébetváros, Kisküküllő m.)

Material disponibil în altoi peste două (2) milioane!

Școalele de altoi n'au fost atacate de peronosporă! La cumpărări pe credit cele mai ușoare condițiuni — plătire pe 10 ani cu 7%.

La cerere preț curent și instrucțiune gratis și franco.

Însoțirea primește gratis elevi pentru învățarea altoi-tului și manipularea școalei de altoi. (906) 12-12

!!! Prima condiție de reușit este de a folosi material solid!!!
! Trimiteti bănești în cursul practic de altoi!

! Replantați-vă viile cu altoi dela firmă română!

Cei-ce doriți să fiți scutiți

de

pagubele în vite!

Întrați sub scutul „Reuniunii proprietarilor de vite“ dela Orăștie (Szászváros), care asig ră pe economi contra ori-cărei pagube în vite!

Precum s'a dat de știre prin foaia »Tovărășia«, această Reuniune a intrat în viață dela 8 Maiu 1910. Și dela aceea zi încoace, plătește toate pagubele în vite a membrilor săi, cari sunt în rîndulă cu înscrierea și plata taxei! — A plătit în 11 luni, peste 18000 coroane despăgubiri membrilor săi!

Nu e greutate mare!

Cînd intri spui, cît și-s vrednice vitele, și la caz de pagubă plătești numai 4 fileri după fiecare 100 coroane, ce ai asigurat pe vitele tale.

Plăți nu ai de făcut, decît cînd la un ortac din cercul tău s'a întimplat o pagubă în vitele asigurate!

Ca să poți asigura, te faci membru al Reuniunii, cumpărînd o »cuotă« (acție) de 4 cor. pentru fiecare 1000 de cor. asigurate; prețul cuotei îl plătești în 2 ani. La înscriere să cere numai 1 cor. din ea. Cei cu vite multe, cari asigură mai multe mii, își iau de fiecare 1000 cor., asigurate, cîte o cuotă, — care rămîne însă averea lor, și la ieșirea din Reuniune și-o capătă înapoi.

Incolo: la intrare dai 1 cor. taxă de primire și plătești ajutorul, cît și-s vine pentru un caz de pagubă (de atîtea-ori 4 fil., cîte sute de cor. asiguri. Plătești adecă înainte o pagubă).

Azi toți membrii Reuniunii, formează deja 4 Despărțăminte, ce să conduc de Cancelaria centrală dela Orăștie. Precum asigurații vor spori mai mult, Reuniunea va împărți pe cei asigurați în cercuri, cari au în coprinșul lor cam 3000 de vite, și soții din un cerc de acesta plătesc ajutor, numai cînd e pagubă în cercul lor. Numai la caz de epizootie (boală lipicioasă), direcția poate îndruma pe un cerc a veni și el în ajutorul celui alt, după îndemnul: „azi ție, mîne mic!“ (726) 12

Amănunte, tipărituri, îndrumări, cereți la cancelaria:

„Reuniunii proprietarilor de vite din Orăștie-Szászváros“

: Vite :
altoite

Vițe altoite.

Cine vrea să-și sădească vițe de vite, să întrebe întîl că ce soi de altoi ar fi mai bune în locul acela, ca să dea rod îmbelșugat! Fiecare cultivator de viie să bage de samă ce soiuri își sădește și dela cine cumpără! Ca să nu fie înșelați cum au pățit mulți.

Cine vrea să aibă o viie trainică fără scăderi, sigur pe tot firul de altoi, să se adreseze cu încredere la subscrișul, care liferez cu garanție soiurile cele mai bune, în alegere bogată!

SOIURILE ȘI PREȚURILE.

Altoi pe riparia portalis (Glorie de Montpellier), prima viță americană care prin calitatea ei a dat vițerii încrederea în puterea de împotrivire a vițelor americane. Iubește pămîntul negru, care să nu aibă var mai mult de 12%.

Soiuri pentru vin alb.

	cl. I. 1000 b.
Burgund sur (Rülendi)	200 cor.
Ezerjő	200 „
Goarnea Iardovan (Járdovány)	200 „
Fetești (Léanka)	200 „
Galbina (Mézés Fehér)	200 „
Muscat Ottonel	220 „
Rizling Italian (Olasz Rizling)	200 „
Smighira (Som Furmint)	200 „
Mustoasa (Muszter Fehér)	200 „
Silvan verde (Zöld Sylvani)	200 „
Mestecat (Vegyes)	200 „
Altoi clasa a II.	80 „

Soiuri pentru vin roșu.

	cl. I. 1000 b.
Logojana (Nemes kádárka)	200 cor.
Burgund mare (Nagy Burgund)	200 „
Carbenet	200 „
Soiuri de masă și desert.	
Chasselas blanck croquant alb	100 b. 22K
Chasselas rouge	roșu „ 22 „
Kossuth Kajos	„ 26 „
Raisin de Calabre	„ 26 „
Muscat Hamburg	„ 26 „
Passatutti	„ 24 „
Csaba gyöngye	„ 50 „

Americană cu rădăcină 1000 buc. 40 cor.

Acestea sunt soiurile cele mai alese pentru ținutul ardelenesc, și deprinse cu clima deluroasă ardelenescă! Cu acestea nu va fi înșelat cultivătorul și va fi sigur că viaa îi va aduce struguri mulți și bine copti!

Cei-ce fac comande sunt rugați a trimite 1/4 din preț ca arvună. Vița să trimită și cu rambursă (utánvét), după voia cumpărătorului, pachetarea să va face cu îngrijire socotind numai spesele proprii. La comanda mai mari, vind și pe cambiu pe lîngă chiseși buni. Terminul de plată 1 Oct. 1911.

Adresați-vă cu încredere deplină la:

Nicolau Comănicu, cultivător de vii în Sineel, lîngă Blaj : : : : :

(109)

Szancsal, u. p. Balázsfalva.

4-5